

Landstingsstyrelsens ägarutskott

Ägarpolicy för Stockholms läns landsting

ÄRENDET

Förslag till ägarpolicy för Stockholms läns landsting.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ägarutskottet föreslår landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta

att godkänna förslag till ägarpolicy för Stockholms läns landsting i enlighet med vad som framgår av bilaga till detta tjänsteutlåtande

att uppdra åt landstingets ombud vid bolagsstämmor med berörda aktiebolag att besluta om ägarpolicy i enlighet med fullmäktiges beslut.

BAKGRUND

Landstingsfullmäktige beslöt i december 2002 att uppdra åt landstingsstyrelsen att utifrån givna budgetdirektiv genomföra en översyn av samtliga ägardirektiv samt utarbeta förslag till ägardirektiv för enheter där detta saknas. Dessförinnan, i november 2002, hade fullmäktige i samband med beslutet om ny strukturorganisation beslutat att uppdra åt landstingsstyrelsen att framlägga förslag till ägardirektiv för AB Storstockholms Lokaltrafik och Waxholms Ångfartygs AB.

Nuvarande ägardirektiv

Ett viktigt inslag i landstingets ägarstyrningsmodell är de generella och specifika ägardirektiven. Med *generella ägardirektiv* avses direktiv som är (i princip) identiska för alla berörda enheter medan *specifika ägardirektiv* ut-

Bilaga

Förslag till ägarpolicy för Stockholms läns landsting

formas enhet för enhet. Landstingets hittillsvarande generella ägardirektiv har avsett de av landstingskoncernens verksamheter vilka definieras som *produktionsverksamheter* oberoende av om de drivs som förvaltningar eller aktiebolag. För närvarande finns tre olika generella ägardirektiv.

- Ägardirektiv för samtliga landstingsdrivna *akutsjukhus* (fullmäktigebeslut i december 2001)
- Ägardirektiv för den tidigare produktionsstyrelsens *enheter för primärvård, psykiatri, geriatrik mm* (fullmäktigebeslut juni 2002)
- Ägardirektiv för *övriga producerande verksamheter* (fullmäktigebeslut mars 2000).

De sistnämnda ägardirektiven, som inte är helt kompletta, avser de producerande dotterbolag inom Landstingshuset AB-koncernen som inte är akutsjukhus, dvs Folkhälsovården Stockholms län AB, AISAB, Locum AB, Medicarrier AB, Stockholm Care AB samt AB Internfinans.

Några specifika ägardirektiv finns f n inte. Mellan landstinget och några av bolagen (SL, WÅAB, Locum AB och AB Internfinans) finns dock särskilda avtal i vilka bl a ägarens uppdrag till bolaget regleras och som därför kan sägas ha karaktär av specifika ägardirektiv.

Förslag till specifika ägardirektiv kommer att presenteras senare och berörs därför inte närmare i detta ärende.

FÖRVALTNINGENS FÖRSLAG

Arbetet med ägardirektiven har inletts med en översyn av de generella direktiven. Frågan har varit uppe i landstingsstyrelsens ägarutskott vid ett antal tillfällen. Bl a har nu gällande direktiv redovisats, inriktning av översynen har presenterats och företrädare för tre landstingsägda aktiebolag samt för beställaren har redovisat sin syn på ägarstyrning för utskottet. Vid ägarutskottets sammanträde den 25 april 2003 beslöts att ett förslag till ägarpolicy skulle sändas ut på remiss.

Ägarpolicy (bilaga) skall gälla för samtliga bolag i Landstingshuset AB-koncernen. Den gäller även de förvaltningsdrivna enheterna Karolinska sjukhuset, Södertälje sjukhus, Norra länets produktionsområde, Stockholms produktionsområde och Södra länets produktionsområde. Även AB Storstockholms Lokaltrafik omfattas av ägarpolicy. Policy omfattar således samtliga landstingsägda produktionsenheter, oberoende av driftform, samt de två beställarenheter, SL och WÅAB, som drivs i bolagsform. När det gäller landstingsägda aktiebolag bör understrykas att de från kommunaldemokratiska

utgångspunkter är att betrakta som en alternativ driftform för att driva kommunal verksamhet. Bolagen är således en del av landstingets verksamhet där kraven på styrning, insyn och kontroll i princip är desamma som för verksamhet som drivs i förvaltningsform.

Några av landstingets aktiebolag har helägda dotterbolag och/eller ägarandelar i andra bolag. För de helägda dotterbolagen är det naturligt att denna ägarpolicy gäller fullt ut precis som för moderbolaget. Samma bör i princip gälla bolag där ett landstingsbolag (eller landstinget) är majoritetsägare men där det också finns andra ägare. Även i de fall något av landstingets aktiebolag, eller landstinget självt, endast är minoritetsägare i annat bolag skall prövas från fall till fall i vad mån ägarpolicyen och de generella ägardirektiven skall tillämpas.

Ett exempel på en sådan fråga är föreskriften att landstingsfullmäktige skall ta ställning i frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt innan beslut fattas av bolaget. Det kan vara skäligt att detta gäller (dotter)bolag även i fall av minoritetsäggande. En klausul med denna innebörd får då tas in i ett avtal, t ex aktieägaravtal, mellan det landstingsägda bolaget och övriga ägare.

De bolag och nämnder för vilka ägarpolicyen gäller svarar för betydande och viktiga delar av landstingets kärnverksamheter. Utformningen och utvecklingen av deras verksamheter är således av stor vikt för hur väl landstinget fullgör sina uppgifter gentemot invånarna. En aktiv ägarstyrning är därför ett nödvändigt komplement till beställarstyrningen. Ägarstyrning och ägardirektiv skall formis så att respektive styrelses ansvar för verksamheten inte rubbas. Ett betydande mått av självständighet måste därför finnas inom ramen för ägarens principiella riktlinjer.

Det förslag till ägarpolicy som nu läggs fram har en bredare ansats än att endast vara ägarens direktiv till berörda enheter om vilka förutsättningar och spelregler som gäller i ett antal principiella frågor. I ägarpolicyen beskrivs även hur landstinget ser på sin roll som ägare samt den principiella synen på valet mellan bolagsform och förvaltningsform (inkl förvaltning i bolagsliknande former).

Ägarens roll är att lägga fast de principiella spelreglerna och att på ett övergripande plan, utifrån beställarens prioriteringar, bestämma strukturen för landstingets produktionsverksamheter och infrastrukturella verksamheter. Hur och var gränsen mellan ägarrespektive beställarstyrning skall dras är en fråga som endast delvis kan hanteras i ett formellt styrdokument som det nu aktuella. Det kommer alltid att finnas en form av gränzon dem emellan. Detta måste uppmärksammas av alla berörda så att gränsdragningsproblemen hanteras och löses på ett sätt som är i överensstämmelse med styrmodellens principer och anda.

En del av ägarpolicyen är de generella ägardirektiven. Dessa överensstämmer i flera avseenden med de direktiv som fullmäktige tidigare lagt fast. Men några viktiga kompletteringar har skett. Ägardirektiven klargör nu att berörda enheter ingår i en koncern vilket ställer särskilda krav. Bolagen och nämnderna är skyldiga att se till koncernnyttan så att suboptimeringar kan minimeras. Ägarens riktlinjer om samverkan och samarbete skall därför följas. Vidare sägs nu att bolag/nämnder, vilka har uppgiften att vara producenter, skall visa följsamhet mot de avtal som ingås med beställaren. Detta kan synas självklart men bör ändå tydligt markeras eftersom det är en förutsättning för att modellen med beställare och utförare skall fungera och vara trovärdig.

När det gäller ägarens ekonomiska krav på berörda bolag/nämnder, liksom strategiska mål för verksamhetsutvecklingen, stadgar förslaget till generella ägardirektiv att de läggs fast av fullmäktige. Enheterna skall uppvisa ekonomisk balans och tjänsterna skall produceras så effektivt som möjligt.

Berörda bolag och nämnder åläggs att följa samtliga av ägaren (landstingsfullmäktige, landstingsstyrelsen eller ägarutskottet) beslutade policies. Aktuella sådana framgår av bilaga till ägarpolicyen.

Sören Olofsson

Göran Stiernstedt